

СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМАТИКИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

У статті висвітлені проблемні аспекти розвитку аудиту в Україні, визначені необхідні заходи щодо їх вирішення. Висунуто низку обґрунтованих пропозицій для їх вирішення.

Україна переживає нелегкий етап розвитку своєї економіки. Аудит є однією з основних форм економічного контролю, головною функцією якого є об'єктивність оцінки облікової та звітної інформації про фінансово-господарську діяльність юридичних осіб, та базується на взаємній зацікавленості держави, адміністрації підприємства та їхніх власників. Практика засвідчує, що існує проблема низької якості аудиторських послуг, їх автоматизації, недостовірності інформації, наданої аудиторськими висновками, що негативно впливає як на діяльність підприємств, так і на економічне становище держави загалом.

В недалекому минулому проведений аудит підприємствами за власною ініціативою були рідкісні, але в міру активізації процесу приведення бухгалтерського обліку у відповідність з міжнародними стандартами, а також у зв'язку зі зростанням необхідності заочення інвестицій, аудит за власною ініціативою став частішим явищем. Інвестори, як зарубіжні, так і вітчизняні, перш ніж вкласти гроші дивляться на прибутковість компанії і вартість її акцій.

Проблеми розвитку аудиту є досить різні, але всі вони пов'язані з розвитком аудиторської діяльності в Україні, і потребують нагального вирішення. Необхідно приділити увагу питанню якості аудиту та аудиторських послуг, удосконаленню методики визначення вартості аудиторських послуг.

Сьогодні, нажаль, не існує реальної потреби в послугах аудитора як захисника інтересів існуючого чи потенційного інвестора. Ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення низки проблем, що мають місце у професійній діяльності аудиторів, ауди-

торських фірм і роблять неможливим успішний розвиток аудиту.

Одна з таких проблем – це проблема довіри до аудитора. Питання вибору аудитора – це, по – перше, питання довіри. Тобто, перед тим як клієнт вирішить надати інформацію аудитору, він повинен бути впевнений, що в аудитора вистачить сил і можливостей зберегти її в конфіденційності. Це, звичайно, пов'язано з професіоналізмом аудитора і юридичним захистом його діяльності.

Серйозну стурбованість також викликає якість роботи більшості українських аудиторських фірм. Це питання піднімається не лише користувачами аудиторських послуг і державними органами, але й самими аудиторами, які зацікавлені в стабільному розвитку ринку аудиторських послуг, підвищенні престижу аудиторської професії.

Критерієм якості при проведенні аудиту вважається, насамперед, виконання аудиторами вимог національних нормативів аудиту. Однак суворе дотримання нормативів пов'язане із збільшенням трудозатрат аудиторів, збором додаткової інформації, документуванням процесу перевірки, розрахунками. Але такі затрати рідко відшкодовуються замовником.

Для вирішення такого роду проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності своїх співробітників у вигляді кваліфікаційних вимог, що висуваються до посад, передбачених структурою їх управління.

Поряд з цим обов'язковими умовами якісного проведення аудиту є планування і документування цього процесу. Аудиторською палатою України затверджено вимоги обов'язковості таких елементів організації процесу аудиту.

**Людмила
Острівна,**
старший викладач,
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет імені
Вадима Гетьмана»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ПОДАТКИ

Ще одним з основних напрямів підвищення якості аудиту є розробка внутрішньо-фіrmових методик аудиту, робочої документації тощо, оформлення у вигляді внутрішньо-фіrmових стандартів.

Поряд з названими вище існує серйозна проблема формування ціни на аудиторські послуги, а саме в частині методики її визначення.

В Україні не існує єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми, тому аудитори часто використовують власну систему формування ціни. Найчастіше така система заснована на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин або обсягу виконаних робіт.

Основною проблемою при проведенні оцінки послуг аудитора є можливість завищення або заниження їх вартості, але це певною мірою насторожує замовника, особливо, при його першому зверненні до аудиторської фірми.

Також однією з проблем є спроби з боку законодавців скасувати або значно звузити аудиторську діяльність, обов'язковість аудиту, усунути від аудиту приватних підприємців та малі приватні фірми тощо.

Ще однією проблемою є перманентні спроби гармонізувати український аудит щодо його міжнародної теорії та практики, передусім, спираючись на досвід США. Одним з постійних ініціаторів «міжнародності» вітчизняного аудиту був і залишається Національний банк України.

Однією з найпримітивніших проблем є плутання понять «аудит» і «бухгалтерський облік». Причому деякі науковці зазначають, що в науковій літературі немає єдності щодо їх визначення, їх нараховують близько семидесяти трьох. Навряд чи така «різноманітність» збагачує науку. До того ж ця ситуація заплутує і практиків.

Цій проблемі присвятив певну увагу доктор економічних наук В.В. Сопко. Він зазначив, що, незважаючи на нерозривний зв'язок цих категорій на практиці – «не знаючи бухгалтерського обліку, неможливо провести аудит», - ототожнювати їх все-таки можна.

Проблеми розвитку аудиту як науки висвітлюється багатьма науковцями, зокрема Ф.Ф. Бутинцем, В.В. Сопком, М.В. Кужельним, Г.М. Давидовим

та іншими. Багато з них зазначають, що аудит як наука, вже себе затвердив і за цією наукою буде майбутнє, але існує багато проблем, а особливо це підвищення рівня професійної компетентності аудиторів, організація контролю якості аудиторських робіт та послуг, розвиток правового поля аудиту в підприємництві, забезпечення реальної професійної незалежності аудитора та інше.

Незважаючи на те, що для розвитку аудиту в Україні вже зроблено дуже багато, ще залишаються проблеми, від правильного, успішного вирішення яких залежить перспективи його подальшого розвитку. Одже, першочергового роз'яснення потребує удосконалення законодавчого регулювання аудиту в Україні; подальша розробка і впровадження національних нормативів аудиту; поліпшення методики та організації аудиторських перевірок, їх якості та розробка оптимальної методики визначення вартості аудиту, аудиторських послуг, питання аудиторської етики, підготовки і підвищення кваліфікації аудиторів та інші. Вирішення зазначених проблем спрямоване укріпленню позицій та авторитету аудиту, удосконалення аудиторської діяльності в Україні.

При цьому якість роботи повинна відповідати її вартості, а результати – надійності аудиторських суджень. Отож одне з головних завдань - розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду. Нинішній розкид цін і демпінг на ринку ніколи не дозволить клієнтові правильно орієнтуватися.

Є зміни і серед складу замовників на аудиторські послуги. Якщо нещодавно їх цікавили винятково перевірка з огляду на її обов'язковість та штрафи за неподання аудиторського висновку, і лише частково – стан бухгалтерського обліку, то сьогодні, за спостереженнями контрольно-ревізійного комітету Аудиторської палати України, аудит звітності відкритих акціонерних товариств залишається основним замовленням. Існує тенденція до зростання таких замовлень, як оцінка фінансового стану підприємства, консультації з поліпшення діяльності управлінського персоналу. Проте, все ще спостерігається

«антифіiscalний» характер замовлень – усі побоюються відповідальності за порушення податкового законодавства.

В Україні аудит потребує широкої реклами, насамперед, серед потенційних замовників, з одного боку, та серед громадськості з іншого. Аудиторська спільнота має постійно роз'яснювати, що аудит – це не тільки підтвердження звітності за вимогами Державної комісії цінних паперів та фондового ринку України. Це і контрольно-правове супровождження діяльності, і консультування з питань правового та договірного забезпечення, і розробка системи внутрішнього аудиту, і бізнес-планування, і науково - методичні розробки з питань економіки, управління та права, і робота з персоналом (навчання, підвищення кваліфікації тощо).

Нестабільна економічна ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення низки проблем, які мають місце у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм і унеможливило в успішний розвиток аудиту. Однією з проблем є недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю, що спричиняє нестачу знань та низьку компетенцію аудитора під час виконання своїх завдань. Крім того, такі тенденції призводять до пониження рівня конкурентоспроможності українських аудиторів, порівняно з іноземними, які пропонують значно ширший перелік послуг.

Варто звернути увагу і на поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів. Необхідно набувати певного досвіду і вдосконалюватися. Основними напрямками розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати розробка механізму практичного застосування міжнародних стандартів аудиту та створення до них коментарів у повному обсязі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 р. Із змінами, внесеними згідно з Законами №2388-VI (2388-17) від 01.07.2010р., ВВР, 2010р., №37, ст.496 №3265-VI (3265-17) від 21.04.2011р. №3273-VI (3273-17) від 21.04.2011р. №3610-VI (3610-17) від 07.07.2011р.
2. Усач Б.Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні/ Б. Усач. – К.: Знання-Прес., 2007. - с.217-222. 2. Бондар В.П.. Уdosконалення системи організації аудиторської діяльності в Україні/ В.П. Бондар. – К.: КНЕУ., 2008. – с.16-19.
3. Рузмайкіна I. Облікова політика як складова загальної стратегії управління підприємством / I. Рузмайкіна / / Економіст. – 2010.- № 5. – С. 36-41.
4. http://web.kiev.ua/~uadt/doctr_u.htm.ru
5. <http://www.devisu.kiev.ua/histori.htm>

РІПУ